Ч. 225 (10.902). Львів, вівторок 12. жовтня 1926. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Правильний шлях.

Конференція представників непольських народів.

Варшава, 10. жовтня 1926.

Серед відповідальних чинників непольських народів уже віддавна виринала думка створення обєднюючої бази, щоби з'ясувати натискові пануючих протиставити спільний фронт невольних. На жаль, аж до часу видвигана думка не могла вийти на шлях здійснення з огляду на розбіжність інтересів і змагань поодиноких народів. Зовсім инакше представляються інтереси територіяльних народів: Українців, Білорусинів і Литовців, яких змагання переступають межі, створені „доконаними фактами", — і нетериторіяльних народів: Німців і Жидів, з яких одні менше, а другі більше підкреслюють свою льояльність і тому подібні манїфестаційні вартости.

Змагаючи до створення спільної бази непольських народів, треба було взагалі виелімінувати з реального рахунку Жидів, які сьогодня вже є зовсім по тій стороні „добра і зла", які по суті є вже складовою частиною не лише польської держави, але й здебільшого польського громадянства. Одночасно між територіяльними народами і Німцями треба було шукати стичних точок і тим самим обмежувати обєднюючу базу в той спосіб, щоби з одного боку не порушити принципового становища Українців, Білорусинів і Литовців, а з другого не „наражувати" компромісових Німців.

Над справою створення обєднюючої бази для непольських народів застановлялася конференція представників непольських народів, що відбулася у Варшаві в пятницю, 8. ц. м. Взяли в ній участь: д-р Дм. Левицький і сен. Черкавський (від Українців), пос. Єремич і пос. о. Станкевич (від Білорусинів), сен. Гасбах і пос. Уліц (від Німців) та представник Литовців.

З огляду на зазначену вгорі розбіжність конференція обмежилася поки-що до підготовчої роботи, намічуючи заснування пресового бюра з метою інформувати закордон про положення в ділянці культурній, економічній і політичній кожної непольської нації, за винятком Жидів, які врештою в цілому світі мають свої власні, добре поставлені пресові бюра. Намічується видавати бюлетен в мовах: французькій, англійській, німецькій і можливо також польській. Остаточна постанова в цій справі буде винесена 25. ц. м.

Непольські народи, роблячи спробу створити спільну обєднюючу базу, вступили на правильний шлях. Та ніде правди діти, ця справа посувається черепашим кроком ізза становища Німців, яке важко погодити із становищем Українців, Білорусинів і Литовців.

Нова партія.

Українське Селянсько-Робітниче Соціялістичне Обєднання.

Львів, 11. жовтня 1926.

Вчора в салі Муз. Т-ва ім. Лисенка відбувся з перешкодами з боку поліції обєднаний зїзд партії „Сел. Союзу" і „Народня Воля". На зїзді зявилися всі партійні посли та около 50 членів „Сел. Союзу" (з Волині, Холмщини, Підляша і Полісся); так само зявилося до 50 членів партії „Нар. Воля" з Галичини. Разом було до сотні учасників.

На денному порядку поставлено справу обєднання обох партій. За злукою голосували всі делегати за винятком володимирської групи „Сел. Союзу" в числі трьох делегатів з пос. Назаруком на чолі, двох представників з Холмщини і двох представників з Брідщини. Неясне становище заняв пос. Павло Васильчук, стримуючись від голосування.

На чолі нової партії під назвою: Українське Селянсько-Робітниче Соціялістичне Обєднання — стає Тісніший Комітет в складі шести осіб (пос. Чучмай, пос. Козицький, пос. Маківка, ред. Вальницький, ред. Пелехатий і д-р Заяць). Центр. Комітет нової партії має складатися з 18-ти осіб. З огляду на те, що на зїзді не можна було перевести виборів, згаданий тісніший комітет з шістьох наділено правом кооптації.

Після голосування над справою обєднання відчитано відповідні декларації „Сел. Союзу" і „Народньої Волі". Коли почато відчитувати спільний манїфест, зявилася поліція і розвязала зїзд, хоч він відбувався на основі § 2 зак. про збори. Тоді пос. Маківка відкрив справоздавче посольське віче. Одначе поліція розвязала і це зібрання. Тоді учасники опустили салю нарад серед співу революційних пісень.

Нова партія має намір в короткому часі приступити до видавання свого щоденника у Львові.

Нова освітна станиця у Львові.

Посвячення домівки читальні „Просвіти" на Личакові.

Львів, 11. жовтня 1926.

Вчора Личаківська дільниця міста Львова мала велике свято: посвячення власного дому читальні „Просвіти". Свято мало піднеслий національний характер і стягнуло масу Українців Личакова і самого Львова, що при чудовій погоді були свідками й учасниками торжественного акту посвячення й віддання до ужитку нової освітньої української станиці в городі князя Льва. Для Личаківців і всіх гостей вчорашній день лишиться на довго в памяти як один з найкращих днів у нашій сірій, сумній буденщині.

Свято почалося в 10. год. ранку в церкві св. Петра і Павла Архієрейською Службою Божою, до якої співав хор чит. „Просвіти" з Жовківського передмістя. Точно в 12. год. двигнувся з церкви похід з процесією на велику читальняну площу при вул. Крупярській 15, де вже все було приготоване до посвячення дому. Чину посвячення довершив у заступстві недужого митрополита епископ д-р Боцян в асисті оо. Дуткевича, Ґалянта і Лади. Почесну сторожу біля престола творив відділ моторних пластунів. На лицях святочно прибраної публики бодрий, веселий настрій.

Після посвячення і многолітствій промовив перший владика д-р Боцян, що в патріотичній промові представив вагу рідної хати, яка одна веде до пізнання правди, а тим самим до сили. Побажавши якнайкращого розвитку просвітній справі, а зокрема чит. „Просвіти" на Личакові, еп. Боцян поблагословив нову домівку і тих, що своєю енерґією і жертвами довели до її здвигнення, як також усіх присутних іменем митр. Шептицького, що йому в значній части завдячує чит. „Просвіти" Личаківської дільниці довершення того діла. Іменем Головного Виділу Т-ва „Просвіта" промовив проф. Мих. Галущинський, що в красномовних, повних полету словах передав привіт і побажання від центрального товариства. Витав так ж Личаківців з їх здобутком Голова Орґанізації Українців міста Львова, інж. Ів. Ліщинський. Лісту промовців закінчив голова комітету будови п. Е. Ігнат, що дякував сердечними словами митрополитові, т-ву „Праця" і всім тим, що причинилися своїми жертвами до збудування рідної хати на тому передмісті, яке її чи не найбільше потребує. Відспіванням національного гимну закінчилося це гарне свято, що влило нові надії в серця всіх присутніх. Після того публика лавою рушила до стола, на якому лежала пропамятна книга, до якої вписувала свої імена і складала й від себе лепти на цю найновішу нашу станицю у Львові.

Новопоставлений дім — це партеровий будинок, що лежить на тій самій площі, на якій є вже два домики „Рідної Школи". В тім домі є покищо тільки одна велика саля, призначена для всіх українських товариств на Личакові. Саля гарна і дуже пригожа на всякі вечірки, аматорські вистави, збори, то-що. Дім цей можна легко і порівнюючи невеликим коштом поширити в один і другий бік, до чого меткий виділ читальні і комітет будови під проводом о. Ґалянта приступлять негайно тоді, як зберуть на ту ціль найконечніші фонди. Обовязком усіх Українців міста Львова причинитися хочби невеличкими жертвами до скорого здійснення цеї пекучої потреби наших Личаківців, чого їм від серця бажаємо.

Італія і Греція нападуть на Туреччину!

Льондон, 10. жовтня 1926.

„Дейли Експрес" повідомляє, що Італія і Греція згодилися заатакувати Туреччину рівночасно в Малій Азії і Тракії. Румунія і Югославія мали приобіцяти невтральність. Туреччина для оборони концентрує чотири корпуси війська біля Адаля. Англія й Америка приобіцяли інтервеніювати у Мусолінія, щоби понехав цей плян.

Литва і С. Р. С. Р.

Варшава, 10. жовтня 1926.

З Ковна повідомляють, що до Москви виїхала литовська делеґація під проводом Пурицкіса для заключення нового торг. договору між Литвою і СРСР. Новий договір матиме також політичне значіння, бо буде поширенням останнього договору та обговорюватиме справу Вильна.

Б. цісар Вільгельм вертається до Німеччини?

Берлін, 10 жовтня 1926.

„Берлінер Тагеблят" довідується з Гаги, що бувший цісар Вільгельм задумує вернутися до Німеччини. Досі не стверджено, в якій звязи є плян б. цісаря з ухвалою пруської держ. ради, яка визначує бувш. цісареві замок у Гомбурзі фон Геге на постійне місце побуту. Французький уряд закорд. справ інформувався про дійсні пляни бувшого цісаря. „Матен" уважає вістки про поворот Вільгельма неоправданими, бо то могло би здержати ведені тепер дипл. переговори.

Тунель між Еспанією і Мароком.

Париж, 10. жовтня 1926.

„Журналь" повідомляє з Мадрита, що еспанський мін. закорд. справ Янгуас мав із амбасадором Кінонесом де Леон нараду в справі Танжеру і в справі будови підморського тунелю, що лучив би Еспанію з Мароком. Цей проєкт мабуть апробувала вже Англія.

Похорони бл. п. Вол. Гнатюка.

Львів, 10. жовтня 1926.

Непроглядні маси українського Львова відпровадили тлінні останки пок. Гнатюка на вічний спочинок на Личаківський цвинтар. Між учасниками похоронів бачили ми численно заступлених представників української науки, просвітних та економічних установ, преси і т. д. Численно заступлене було теж духовенство, що йшло під проводом о. крил. Куницького, о. крил. Лопатинського й о. пар. Садовського. В часі похоронів співав хор під управою п. Куплинського і грала селянська музика з Лисинич. Караван вкритий увесь вінками від рідні й українських установ.

Зачалися похорони в 2. год. попол. Після короткої церковної відправи попрощав Покійного з балькону Музею Наук. Тов-а ім. Шевченка д-р Іван Брик іменем Тов-а. Опісля двигнувся довжезний похоронний похід, що перейшов вул. Чарнецького, пл. Бернардинською і Пекарською вул. на Личаківський цвинтар. Над отвертим гробом довершив відправи еп. д-р Боцян, після чого попрощав пок. Гнатюка проф. Мих. Галущинський від Тов-а „Просвіта". Від Тов-а допомоги українським емігрантам розпрощався з Покійним артист-маляр Хо одний, а від Української Видавничої Спілки і Літ. Наук. Вістника — д-р Іван Раковський. Трогаючими за душу „Вічная память" закінчилися похорони заслуженого працьовника на ниві української науки.

При кінці одна замітка: похоронна публика йшла без впорядчика, тому йшли всуміш старі й молоді, чоловіки, жінки й молодь, ішли вулицею і хідниками... Не виступили корпоративно і члени Наук. Тов-а ім. Шевченка. Все те відбивало некорисно і просто разило як своїх, так і чужих, бо той порядок, що ми бачили, не повинен був мати безуспішно місця на такому похороні.

Перспективи.

Ще кілька слів про Українську Господарську Академію в Подєбрадах.

На сторінках нашого органу присвячено в останньому часі дещо більше уваги найкращій українській високій школі — Українській Господарській академії в Подєбрадах. Зазначено розріст і в більшости самочинне вивінування Академії, підкреслено посвяту лекторського збору і відданість студентства, звернено увагу на величезне значіння цеї високої школи. Та досі ніхто не зупинився над перспективами цеї творчої установи.

А ті перспективи справді не особливші, не дуже то світлі. Що станеться з академією за рік, два чи пять років? Що станеться з абсольвентами тієї високої школи? Де вони примістяться, де найдуть поле для своєї діяльности? Ось головні питання, що пригнічують в рівній мірі керманичів академії як і студентство.

Постійно мусимо мати на приміті факти, що подєбрадська академія є еміґраційною установою, що її приміщення в Чехословаччині є тимчасове, що за кілька літ може скінчитися чеська гостинність. З цього здають собі справу керманичі академії, і тому то налягає на них важка-преважка журба. Бо й справді велика була би шкода, колиб установа, здвигнена величезними зусиллями і трудами, винесена на вершини справжньої високої школи, мала за якийсь час розвіятися в нівець. А так може статися — не тільки через зміну відношення Чехів до української еміґрації чи до українського народу взагалі (як це вказує подвоєний чехізаційний курс за Закарпатській Україні і заініціоване недавно братання з Поляками), але це може статися також автоматично — без огляду на відношення Чехів — через слабий приплив студіюючої молоді. Еміґраційні річники молодого українського покоління вже вичерпуються і недалекий той час, коли взагалі може бути припинений приплив молоді в академію.

Беручи на увагу незмінність чеського відношення до академії цю автоматичність можна усунути тільки в той спосіб, що постійно будемо заповнювати школу все новим студентським нарибком. В першу чергу з подєбрадської академії в найповнішому обсягі повинна користати Закарпатська Україна — тим більше, що ця установа стоїть на рівні найкраще поставлених чеських високих шкіл. Одначе й Галичина та Волинь можуть вповні користуватися подєбрадською академією. Для галицької й волинської молоді в першу чергу надається під теперішню пору економічно-кооперативний факультет академії, який є вповні приноровлений до наших відносин і дає вичерпуючу професійну освіту. Великі перепони і клопоти мають наші абсольвенти високих шкіл із нострифікацією своїх диплёмів у Польщі. А тим часом економічно-кооперативні студії в наших умовах не потребують ніякої нострифікації. Мож самі здвигнемо свою кооперативну будівлю. Иде тільки про те, щоби мати відповідно підготовлених до праці робітників. А таких може нам дати в першу чергу подєбрадська академія. Хіба зайвим було би додати, що кооперативна ділянка це

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

Найбільший склад музичних інструментів, грамофонів і плит,

МЕЛЬОДІЯ

ЛЬВІВ, Коперника 5.

Телефон 8-59 поручає

шкільні скрипки зі смиком зол. 18·50.

Гуртом і детайльно· Цінник на бажання.
602 5—?

ний дирекцією залізниць у Римі. Негайно після вибудування мосту переїхали крізь нього дві льокомотиви. — Редактор і письменник д-р Еріх Еверт, представник „Берлінер Тагеблят"-у у Відні, приняв призначення на катедру звичайного професора в лейпцігському університеті, де викладатиме часописознавство. — У Дессав (Німеччина) викінчують великанський морський літак довжиною 400 стіп, який зможе на лінії Берлін-Гамбург-Ню-Йорк перевозити одночасно 1000 пасажирів. — Румунська королева Марія, що є тепер у Парижі, не хотіла приняти свого „блудного сина" Карла. — У міській берлінській раді соціялісти і комуністи звели „кулачний бій" підчас поділу допомог для безробітних. — Американський уряд рішив виселяти всіх тих, що в останніх роках дістались до Злучених Держав нелєгально, хитрощами, х барями і переходами границь: таких чужинців є там нині „3000.000 і вони роблять сильну конкуренцію американським робітникам.

— **До відома Громадян.** З попереднім числом „Діла" з дати 10. X. ц. р. розіслано чеки Т-ва „Просвіти", які належить використати при пересилці членських вкладок та инших датків у користь культурно-освітних змагань Товариства „Просвіта".

— **Зі „Супруга".** VIII. Звичайний Загальний Збір Союза Українських Приватних Службовиків „Супруга" дня 2. жовтня вибрав нову Головну Раду, склад якої по уконститууванню є: Голова Василь Цмайло-Кульчицький, I. заступник голови, Петро Кіт, II. заступник Иосиф Доманик, писар Віктор Воробець, заступник писаря Максим Бриливський, скарбник Теодор Мартинець, члени: Порфір Буняк, Микола Капуста, Антін Гаврилко, Іван Герасимович, Стефанія Савіцька і Лев Ясінчук.
711—1—1

КОМУНІКАТ:

„Редакція Львівського Скоровідза", доносить всім інтересованим, що приступає до видання **РІЧНИКА III. на рік 1927** і просить цею дорогою всі уряди державні, комунальні, також фінансові інституції і громадянсьво о ласкаве надіслання виказів робітників у них занятих разом з адресами приватного мешкання, щоби можна було помістити в шематизмі урядів як також в загальнім „СКОРОВІДЗУ" мешканців. — Лісту зголошень замикаємо для 15. ц. м.
715 1—1

Курення папіросок

є для величезної більшости суспільности життєвою конечністю. Тому, тимбільше мусимо звертати увагу на те, що і як куримо. При закупні тютюну мусимо числитися з нашою кишенею а при виборі туток і паперців повинні ми бути дуже вибагливі і купувати тільки випробовані першорядні вироби, де на кождім пуделку є виразно назвисько продуценту і місцевість, відки і від кого походять. І так н. пр. ТУТКИ МОРВІТАН, БОНТОН, ЕЛЬГАМЕЛЬ як рівнож паперці ГЕРБЕВО ДОРЕ мають на кождім пуделку чи сшитці виразно виписане назвисько фабрикантів, яке ручить за доброту товару

ГЕР-БЕ-ВО

ГЕР-лічка **Бе**-лдовські **Во**-лошиньскі

зєдинені фабрики туток і паперців Сп. Акц. **в Кракові.**
558 8-10

„Слідами яничарів".

До новинкарської нотатки в ч. 52 „Діла".

В ч. 52 нашого органу з 10. березня 1926 помістили ми в новинках надіслану нам з Тернополя нотатку „Слідами яничарів". Кінчалася вона таким уступом:

„Так само перейшов на рим. кат. і став Поляком М е л е т і й К о р д у б а, син пароха о. Теодора Кордуби з Кутковець, пов. Тернопіль, і є тепер польським офіцером, зірвавши зовсім з рідньою, котра вважає його за помершого і ніколи про нього зі сорому не хоче згадувати".

Цю нотатку прислав нам визначний громадський діяч і правник, що рішило про її поміщення в загальному інтересі.

В короткому часі зявився в нашій редакції о. Теодор Кордуба, заявляючи, що його син Мелетій ще в р. 1917 подався на схід і від того часу не зважаючи на всі пошукування, не віднайдено його сліду. Одночасно зазначив він, що вістка, немов то його син став Поляком і служить в польському війську є неправдива. Зрештою просив подати йому джерело цеї вістки, щоби можна було ствердити її правдивість. Не гаючись, так ж в загальному інтересі, виявили ми о. Т. Кордубі автора нотатки, яким був п. д-р Ст. Баран, адвокат в Тернополі і спрямували о. Кордубу до нього.

Д-р Ст. Баран, в звязку з цеюсправою, відіслав о. Кордубу до п. Т. Різничка, урядовця парц. тов. „Земля", який нібито знає ближчу адресу Мелетія Кордуби. Одначе у відповідь на запит правного заступника о. Кордуби — адв. д-ра Б. Стахевича в Тернополі, п. Різничок листом з 6. квітня 1926 заявив, що не знає, „чи М і л е т к о с л у ж и т ь п р и п о л ь с ь к і м в і й с ь к у. Ч и з м і н и в о б р я д, я н е ч у в і п р о ц е н і к о м у н і ч о г о н е г о в о р и в".

Після появи нашої нотатки розійшлася була вістка, що Мелетій Кордуба служить як поручник тяжкої артилерії в Стрию. Идучи по лінії цеї вістки о. Т. Кордуба негайно звернуся до о. С. Івасика, пароха Верчан під Стриєм, щоби він цю справу розслідив. У відповідь одержав о. Кордуба лист з 21. травня 1926, в якому стверджено, що між польськими офіцерами стрийського гарнізону нема не то Мелетія, але взагалі ніякого Кордуби. Та виявилося, що в шематизмі старшини польської армії фігурує Е м і л ь Кордуба, поручник тяжкої артилерії в Познані - Солач.

Тоді о. Т. Кордуба звернувся письменно до згаданого Еміля Кордуби в Познані, та письмо вернуло з дописком, що адресат невідомий. Одначе, бажаючи вповні виснити справу, о. Кордуба не припиняв дальших заходів, тільки через П. К. У. в Тернополі звернувся до П. К. У. в Познані - Солач, запитуючи, чому йому звернено письмо, коли в шематизмі фігурує пор. Еміль Кордуба. На те одержав відповідь, що Еміль Кордуба є поручником, але резервовим, що він родився 25. листопада 1891 р. в Клементові, сандомирського повіту, що його родичі не живуть та що тепер перебуває в Опочні. Тоді о. Т. Кордуба звернувся до Еміля Кордуби в Опочні й одержав від нього письмо з 23. червня 1926, в якому зазначує що має літ 35, походить зі Сандомирщини, в р. 1914 служив в російській армії, а опісля в польській. В „Малопольщі" ніколи не був і з нею не має нічого спільного.

Ось чим скінчилися досліди о. Т. Кордуби, якого син називався М е л е т і й - Е в г е н і й, р о д и в с я 1897 р. і в р. 1917, н е м а ю ч и с к і н ч е н и х 20 л і т п р и в і д в о р о т і М о с к а л і в з Т е р н о п о л я п р о п а в і д о с і п р о н ь о г о н е б у л о н і я к о ї ч у т к и, щ о у п р а в н ю є п р и п у с к а т и, щ о в і н н е ж и є.

Всі ці досліди доказують, що нотатка д-ра Ст. Барана була б е з о с н о в н а. Зваживши, що нею зробив він неоправданий закид о. Т. Кордубі і кинув темну пляму на дім і рідню, не сумніваємося, що тепер посвішиться д-р Баран із сатисфакцією для о. Кордуби.

Ми зі свого боку, як уважали вказаним у загальному інтересі помістити нотатку п. дра Барана, так в імя громадської етики уважаємо потрібним подати всі періпетії цеї справи до прилюдної відомости.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

Всячина.

Могутність Форда. Що можна зробити на протязі 20 років? — на це дає одну з найцікавіших відповідей життєпис одного з найбільших багачів світа, Генрі Форда, творця дешевого авта. 20 літ тому на Різдво він рахував зі своєю жінкою свої фінанси і рішив, що не може дозволити собі купити традицийного індика на Святий Вечір. Нині він має річного доходу 100 міл. долярів. Мічіґенський університет, центр умової праці на території, де зосереджена палка діяльність Форда, дав йому недавно титул доктора інжинерії „за матеріяльну допомогу громадянському добробутові і за творчий ґеній у промислі". Форд випродукував на протязі 20 літ 26 міл. газолінових моторів. Він є одним з найбогатших власників залізниць, пароплавів, торговельних літаків. Він має копальні вугілля у Вірджінії та Кентукі, для власних залізниць і пароплавів; у півн. Мічіґені має копальні заліза, — власні ліси і до кожного промислу окремі фабрики, де вводить нові методи праці та обрібки матеріялу: руди, скла, льону, ґуми, вовни, бавовни чи електричних дротів. Все те, що потрібує його авто, він фабрикує сам: шиби, шкіру, полотно, бензину, а навіть годинники. Форд цікавиться кіном і має власну лябораторію; його електро-гидравлічні експерименти відомі по всій Америці. Працює він 17 годин денно. Находить час навіть на сентименти: любить збирати птахи і має окремий птичий сад, де є рідкі зразки птах. Крім цього великанський простір обсаджений ріжною деревиною, самих рож має більш як 25.000 кортів. 10.000 акрів землі обробляє своїми людьми та машинами. Осяував окремі торговельні та інжинірські школи для сиріт і бідних, де вони самі заробляють на свій прожиток. Не лише в усіх галузях промислу, але й в педагогіці він „піонір", новатор. У своїх школах він завів нову методу навчання історії: порівняну та наглядну. Школі в Сольбері пожертвував міліон дол. на будівлю двох типів англійського родинного дому. В одним буде якнайвірніше відтворене життя первісної американської родини, з примітивними засобами праці, а в другім — зразок останнього слова модерної техніки, з електрикою та парою в усіх функціях господарства. Форд має власний часопис, де щоденно поміщує розмови з читачами на ріжні теми; друкує його в 800.000 примірників! Він вибудував ціною 10 міліонів долярів у Детройті найбільше модерний шпиталь, де кожна окрема кімната на одного недужого має окрему ванну та туалету. Поруч нього є дім для фельчерщиць і сестер милосердя; кожна з них має окрему кімнату, з передпокоєм і купальнею, а в кімнаті два килими, канапу, крісло-гойдак і... — послухай український інтелігенте! — два образи відомих мистців. При домі є окрема саля на концерти та відчити, кіно, саля до танців і став до купелі. У шпиталі працює 107 лікарів, 790 службы біля 640 недужих. Форд докладає до нього річно 300.000 дол. Коли він недавно підвищив своїм робітникам плату, тоді всі крамниці в місті підвищили ціни на харчі. Форд розгніваний осную власні крамниці і видержав конкуренцію з купцями, даючи своїм робітникам дешевший крам. Форд є нині здається единим чоловіком у світі, який має постійно на біжучім рахунку 200 міл. дол. У 63-ім р. життя він усе ще основує нові підприємства і робить нові винаходи. Його найблища мрія дати світові дешевий літак, після дешевого авта. Проект такого літака вже ним зроблений: він буде довгий на 22. стіп, широкий на 15 стіп, вагою 350 фунтів швидкістю лету 90 миль на годину, ціна приблизно 500 дол. Крім цього він проектує вибудувати ідеальний зразок села. Те, чого не здійснили фільозофи Фур'є і Толстої, здійснить практичний Американець.

Нові книжки й видання.

ЖУРНАЛИ:

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК. Річник XXV. Книжка 10, за жовтень. Зміст: Михайло Обідний: Без кінця. — Наталя Королева: Відгуки. — С. Васильченко: Солові. Ордівські малюнки (Докінчення). — Андре Бірабо: Револьвер. — А. Карашевич: Осінні мотиви. — Арк. Животко: Визвольний рух на Подонню. — Іван Филипчак: Недрукований вірш Петра Артемовського Гулака і бібліотеки на Україні. — М. Іванейко: Нариси IV. Елєменти науки і їх засновки. — Вол. Вільшанецька: Чого навчила нас еміграція (Докінчення). — З приводу одної книги: 1. Проф. О. Черняхівський — Лист до редакції. 2. Д-р Е. Лукасевич: Sine ira et studio. — Д. Донцов: Крок вперед. — Бібліографія. — Нові книжки.

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
за душі бл. п.
Д-ра Еміліяна Гладишовського
лікаря в Тернополі.
Антона Гладишовського
директора Кр. Союзу Кредит.
Андрія Гладишовського
поручника У. Г. А.
відправиться дня 12. ц. м. (вівторок) в год. 8. рано в церкві Успенія Пр. Діви Марії (вул. Руська.
на яке свояків і знайомих запрошує
Р дня.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський хор під управою Петра Єсевського у складі 30 осіб виступає:
Понеділок 11.X. Львів.
Вівторок 12.X. Львів.
Середа 13.X. Бібрка.
Четвер 14.X. Бібрка.
Пятниця 15.X. Ходорів. 193 51-?

В пятницю дня 15 ц. м. в год. 6-ій попол. відбудеться в кімнатах засідань „Народної Торговлі" засідання Управи Товариства опіки над українськими емігрантами у Львові з порядком денним: 1) Відчитання протоколу з попереднього засідання, 2) Звіт з засідання Державної Еміграційної Ради, 3) Звіт секретаріяту, 4) Видання квестіонера і обіжника, 5) Справа Кружків Товариства, 6) Ухвалення реґуляміну, 7) Внесення і запити.

Марія Стажинська з Заліщик і Вол. Волянська з Перемишля зложили замісць квітів на могилу бл. п. Вол. Гнатюка на памятник І. Франка по 20 зол.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

БАНДАЖІ на найбільші пропуклини. Опаски черевні літнічі для утилих пань. Гумові панчохи проти жилаків. Косметичні опаски для зрефовмовання ніг. Штучні ноги і руки для ампутованих і т. п. поручає Бандажист Полячек в Самборі. Цінники даром. 689 3-17

НАДДНІПРЯНЕЦЬ літ 40, жонатий з 2. дітьми, пошукує негайно посади до кооперативи, фабрики, таттаку або до культурно-просвітної праці. Має за собою кількалітну практику сценічної роботи. Адреса: п. Дукля. Мшання С. 1. 3—?

СОЛІДНИЙ концipієнт з провінціональною практикою приймє сейчас заняття. Зголошення: Sydorowycz, kancelarja D-ra Łuckiego, Wiśnicz. 674 3—?

ЖІНОЧІ капелюхи по найнижчих цінах поручає знана фірма Иосиф Гампель Юркевичевої вулиця Фредри 6. Переробки для гостей з провінції полагоджується на протязі 24 годин.
691 2-5

Д-Р ПРАВ, рутинований концiпієнт з 3-літньою практикою пошукує місця у адвоката. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Совісний". 636 3—?

ПРИЙМУ на станцію 1—2 панночки. Окремий покій Коблянська Виспянського 34. 718 1—?

Д-Р ПРАВ рутинований концiпієнт обійме посаду з днем 1. листопада 1926 р. Зголошення слати: Adwokacka kancelarja d-ra Mokreso Krosno dla d-ra J. N. 717 1-?

ДО ВИНАЙМЛЕННЯ в центрі міста околиця Академічної 2 гарні убікації, надаючіся на бюрр, для адвоката, або лікаря. Відомість у п. Дейнеки в склепі вул. Руська 1. 710 1—?

КОНЦІПІЄНТ пошукує заняття в адвокатській канцелярії. Місце міг би обняти негайно. Зголошення з чемности приймає Канцелярія д-ра Ріпецького в Сокалі.
712 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ШЕВЧЕНКО й КНЯЖНА РЕПНІНА
тільки . . . . . 1·50 зол.
з почт. пересилкою 1·80 зол.
Замовляти в Адміністрації
„ДІЛО" Львів, Ринок 10/II.
1—3

Ч. 49/267. Львів, 4. жовтня 1926
Ринок 39 (вл. дім).

З „Труду".

Маємо честь повідомити наше П. Т. Громадянство, що наш:

ВІДДІЛ СУКОНЬ дістав нову управительку, а саме довголітну працівницю фірми „Братя Вроньскі" у Львові, а в часі еміграції першорядних фірм у Відні.

ВІДДІЛ БІЛЛЯ остає дальше в випробованих руках дотеперішньої управительки. Робітниць працює в нас кільканацять, учениць кількадесять. Всім їм треба дать хліб і науку. Про це не повинно наше громадянство забувати і нас не оминати. Ціни наші справді дешеві, а роботу приймаємо всяку, хочби і найскромнішу.

ВІДДІЛ ШКІЛЬНИЙ розпочинається від 15. жовтня 19.6. 3 міс. к у р с и к р о ю суконь і білля та курси трикотарства і ин. артистичних робіт (модиярство).

ВІДДІЛ СКЛЕПУ заосмотрений в полотна, додатки, нитки до шиття і вишивання і ин. Наші вироби виставляємо на II. „Українськім Ярмарку" в Станиславові.

Управа Жін. Спілки „ТРУД" у Львові.
669 3-3

КУПНО — ПРОДАЖ — ЗАМІНА
„МОНЮШКО" фортепянів і пянін
Львів, вул. Зімировича 10. Тел. **35-54.**
675 3—8

ПОЗІР! АМАТОРСЬКІ ГУРТКИ! НОВІСТЬ!

Подільська Театральна Бібліотека

Тернопіль, Корженьовського 9
видала і продає

„КУМА МАРТА"
пєса на 5 дій А. Шатковського.
Ціна 2 зол.
?88 2—2

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

тимира, поспішаємо висловити наше щире співчуття по причині втрати заслуженого для України вченого і громадянина. — Головна Управа „Рідної Школи" УПТ.

Берлін. Спішу висловити Вам найглибше співчуття і сердечний жаль по невіджалуваній втраті. Жалію з Вами тим більше, що в особі Покійного втратив я незаступленого провідника й товариша праці та щирого приятеля, який майже тридцять літ усе однаково добре і прихильно ставився до мене та до моєї наукової роботи. — Зенон Кузеля.

Листовно висловили своє співчуття м. ін.: дир. Антін Крушельницький з Коломиї, Марія й Олекса Волянські з Соколівки, Софія Дорошенко з Болехова, Василь Сочинський з Рівного на Волині.

Виділ Наук. Т-ва ім. Шевченка зложив на руки Дружини Покійного окреме кондоленційне письмо. Крім вичислених нами посмертних клепсидр видала ще від себе клепсидру Українська Видавнича Спілка і редакція „Літ.-Наук. Вістника", десяте число якого, що саме появилося, вийшло ще під співредакцією пок. Гнатюка.

Українці в чужинецьких леґіонах.

(Лист до Редакції.)

Подаю Вам вістку з далекої чужини про наших людей, що їх доля загнала аж сюди. Наших галицьких Українців буде в чужинецьких леґіонах 2—3 тисячі душ. Тепер усюди можна найти свого чоловіка на чужині. В чужинецьких леґіонах є наші люде в Альжирі, Мароку, Сагарі, Тунісі (Африка), а також в Сирії і в Тонкіні або в т. зв. Індо-Хінах (Азія).

Хто хотів вступити до чужинецького леґіону, мусів підписати контракт на 5 років і зараз з місця діставав 250 французьких франків і по 25 центів денно. Інструкція, себто військове заняття триває 4 місяці, після чого кожний леґіонер дістає знову 250 фр. франків, отже разом 500 франків. По тім 4-місячнім вишколенні виїзджають усі до Марока або до Сирії, звідки по двох роках побуту можна голоситися на виїзд до Тонкіна, бо там платять більше. Зазначу ще, що по 18 місяцях служби дістає кожний жовнір по 75 центів денно.

Щодо наших касарень, то порядки в них дуже гарні. Кожний з нас спить на ліжку на матрацах і має цілу потрібну постіль. Встаємо в 6. год. рано, потім є збірка і муштра, а в 11. год. обід. Пополудні є муштра тільки літньою порою. Харч дуже добрий, бо маємо двічи денно мясо, а також по чверть літри вина.

Хто скінчить 5 років служби, а бажає ще дальше служити, той підписує новий контракт. Хто не хоче дальше лишатися, той дістає цивільне убрання і безплатний білет залізницею аж до своєї останньої стації. Хто має за собою 15 літ військової служби, має право до цивільної посади і дістає аж до смерти по 3.000 франків річно. Хто в службі захорує і не може її дальше робити, того відсилають до комісії, яка визначує йому відповідний процент і висилає до цивільного стану.

Маємо всюди військові кооперативи, в яких можна дістати все, і то дешевше, як у місті. Є також бібліотеки, але в нашій українських книжок якби не було, бо наш чоловік все на послідку. Декілька українських книжок вистарав я сам.

Дуже прошу любих читачів і читачок „Діла" присилати нам зайві українські газети, журнали і книжки. Ніхто з вас увити собі не може, яка то розрада українська книжка чи газета на чужині! Дівчата, що мають охоту переписуватися з нами, прошу звертатися на мою адресу, а я звідси перешлю їм адреси охочих до переписки товаришів.

Дуже нам тужно за Рідним Краєм, тому кожна вістка, кожне друковане рідне слово є для нас дороге. Прошу про нас не забувати.

Сам я працюю у військовій кооперативі, тому маю багато вільного часу.

Осип Добринський.

Адреса: Leg. Dobrjansky, Nr. 52.972, 1. Regiment Etranger, Cooperative Mil., Saida, Algerie, Afrique du Nord.

По широкому світі.

Німці в уряді Чехословаччини. Участь двох міністрів німецької національности в новім чехословацькім уряді запевнена. Будуть це члени німецьких аґрарних партій. Щоб вийти якось з тої ситуації, чеські національні демократи, що беруть участь в уряді, делеґують до нього не політика, але урядовця.

Латвія і СРСР. З Риги повідомляють, що під проводом мін. закордонних справ Ульманіса була приготовна конференція для навязання переговорів у справі пакту про неаґресію між Латвією і СРСР. Крім вищих мін. урядовців у конференції взяв участь соймовий пос. Павлюкас.

Порозуміння між есп. королем і Прімо де Ріверою. „Шікаго Трібюн" повідомляє, що між еспанським королем і Прімо де Ріверою прийшло до порозуміння. Король апробував зовнішню політику Прімо де Рівери і згодився на скликання Нац. Зібрання. Прімо де Рівера згодився на амнестію засуджених офіцирів артилерії.

Війна в Китаю. З Шангаю повідомляють, що над рікою Янг-Тсе йдуть завзяті бої, які рішать про висліди домашньої війни в Китаю. Кантонські війська зачали успішний наступ.

НОВИНКИ.

— **Концерти Українського Наддніпрянського Хору** під управою Петра Єсеєвського, що відбулися у Львові в днях 7. і 8. ц. м., пройшли з великим моральним і матеріяльним успіхом. Саля на обох вечерах була переповнена нашою і сусідською публикою, що не щадила виконавцям горячого, можна сказати: ентузіястичного признання. Були теж численні львівські музики й рецензенти львівських газет, що в розмові з нашим справоздавцем високо ставили в заслугу проводові хору введення поважної, европейської програми і її справді мистецьке виконання. Фахову оцінку обох концертів подамо в найближчих днях. Сьогодня зазначимо ще, що управа хору, заохочена своїм великим успіхом у Львові й бажаючи познайомити з красою української пісні й бідніші слої українського населення міста, а головно шкільну молодь, влаштовує в салі Лисенка ще два концерти по знижених цінах, а саме в понеділок (11) і вівторок (12. ц. м.). Сподіємося, що й на ці вечорі української пісні поспішать масово наша громада, тимбільше, що в програмі їх є й виступ українського бандуриста.

— **Каса хорих** у Львові має урядовців, які не тільки не хотять розуміти української мови, але ще й дають доказ своєї грубої некультурности. Коли представник Наук. Тов. ім. Шевченка приніс туди повідомлення про смерть В. Гнатюка, йому відповіли: „To jest pisane po fr n usku, czy jak?"

— **Найтемніша хроніка.** Воєнну облогу з наступом мусіла перевести ковельська поліція з чотирома бандитами, які засіли в стодолі села Седлище і боронилися рушницями та гранатами вісім годин. Підчас бою вибух один гранат і всі бандити згинули від нього. — У селі Грушів, коломийського повіту, два 13-літні хлопці відрізали третьому голову в суперечці за 2 золоті! — Виленська поліція арештувала якогось Петра Галацінського, якого підозрівають у численних убивствах жінок, на зразок париського Ляндрі.

— **Жидівська енциклопедія.** Жиди приготовляють нове велике видання енциклопедії в трьох мовах: гебрайській, німецькій та англійській. Видання у гебрайській і німецькій мові матиме 14 томів по 40 арк. друку. Вся праця, яка триває вже три роки при співучасти численних учених Жидів у ріжних краях і тріватиме ще чотири роки, коштуватиме разом з виданням 3 міл. долярів. Редактор енциклопедії д-р Клячкін каже, що лекше зібрати таку велику суму, ніж скласти редакторську колеґію по всім ділянкам знання. Коли наші вчені відчують потребу скласти хоча би малу настільну українську енциклопедію в одним томі?

— **Передісторичні знахідки.** Проф. праського університету Абсольон відкрив у Вістониці (Чехослов.), велике цвинтарище мамутів. Воно належить до того самого роду знахідок, що відомі „сліди кухонь" передісторичної людини, купи черепашок з устриць, костей з оленів і биків, найдені недавно в Данії та Франції. Абсольон найшов таку „кухню" майже всю складену з костей мамутів. На малім узгірі, над рікою находився ловецький табор, з якого полювали на мамути. Є сліди огнища, довкола якого жила передісторична рідня. Недалеко — гори костей з убитих мамутів. Одначе з них важко скласти повний кістяк, тому, що мисливці лишали надто важкі кости там, де стягали шкуру з убитого великана. З ікол виробляли ріжні прикраси, з довгих костей — гостру зброю, ножі, списи та домашню посудину. Цікаво, як передісторична людина, узброєна тільки в зброю з каміння та кости, могла боротись з такими велетнями. Найцінніша знахідка Абсольона це статуетка передісторичної Венери, 12 цм. довга, на жаль, без ніг. Найдена також чаша з людського черепа, прикрашена рисунком.

— **Нова песа Ґоркого.** Максим Ґоркий в своїй віллі у вічно соняшному Сорренто, де виїхав з Росії на добровільне вигнання, написав нову песу „Фальшива монета". Вона буде виставлена у першій половині зимового сезону у московськім „Художественнім" театрі й одночасно в Ленінградськім „Академічнім" театрі (колись Олександрівськім). Німецький переклад песи виставить у Берліні Райнгардт. Є це комедія, яку задумав Ґоркий недавно, почав і не скінчив. Аж коли Райнгардт звернувся до нього з проханням, щоби написав яку нову песу, Ґоркий добув рукопис із старих паперів і скінчив його негайно.

— **Жалі радянських винахідчиків.** У Москві скінчився перший конгрес радянських винахідчиків, які загально жалувалися на бюрократизм уряду, що вічно пересилає винаходи з одного бюра в друге і не дбає зовсім про охорону авторських прав винахідчиків. А саме: винахідчик Кузнєцов мусів ждати 4 роки, заки одержав посвідку на свій довголітній винахід „торфіт", будівельний матеріял против вогню, дарма, що ним цікавився сам Ленін. Винахідчик Порошовчиков жде на відповідь щодо свого патенту вже вісім літ. Інший Сухаровський, який одержав за свій нагороду 40.000 руб., мусів 37.000 руб. віддати на податки.

Івась і Галюся

2. Івась — то голова!

„Щож ти там пакуєш
Івасю коханий?"
„Галюсю — це Ердаль*)
В цілім світі знаний,
Ця жабка — це княжна,
Вчена понад міру,
Дає гарний полиск,
Зберігає шкіру.

*) „Ердаль" з червоною жабою — то правдиве добродійство для шкіри.

Красний виріб.

— **Чужинні мови в Австрії.** Австрійці пошукались яких мов учаться нині найбільше їх земляки по ріжних курсах і школах чужинних мов. Зробили анкету у Відні, Грацу, Лінцу, Зальцбурзі, Брегенці, Інсбруку та Клягенфурті. Виявляється, що на першім місці стоїть англійська мова. 50 проц. з усіх тих, що вчаться якоїсь мови вибирає англійську, 26 проц. французьку, 14 проц. італійську, 3 проц. чеську, а всього 7 проц. лишається на инші мови: російську, мадярську, румунську, еспанську, голяндську і т. и. У нас така анкета давала би дуже невеселий погляд про охоту до мов, бо ріжнимося від Німців тим, що багато з нас починає вчитись кількох мов, а мало кінчить науку хоча би одної.

— **Факультет кохання і подружжя.** З початком шкільного року приходить звістка, що в Америці, у відомій вищій школі в Бостоні, відчинено новий факультет, перший цього роду в світі, факультет „кохання та подружжя". Він призначений для кандидаток подружого стану, таких, які вірять, що кохання неможливе без подружжа, а подружжа без кохання. Там приймають дівчат від 18. до 25. р. життя. 12 професорів і професорок учитимуть їх три роки ріжних предметів звязаних з високою, єдиною до нині незбагненою наукою, як бути щасливим у коханні та подружжі. Після 3 літ слухачки здають іспит з 12 предметів і дістають диплом з титулом „C. B." себто то „certified bride", що значить іспитована (дипльомована або зріла) наречена. Учитимуть там не лише як вести господарство, виховувати діти, варити, подружого законодавства, фільософії, соціольоґії і історії фемінізму у Злучених Державах, але перш усього — і що катедру зарезервувала собі директорка школи! — „Психольоґії кохання та подружжа", і „Психольоґії сучасного мущини". Яку теорію чи практику має професорка від предметів, які могли би викладати найбільші фільософи, письменники і справді „досвідчені" жінки — невідомо. Відомо одно: що пані Мебел Мекдонелд у 44-ім році життя має незвичайно глибоку віру в своє знання і в успіх своєї науки. Практика перевірить теорію: побачимо, чи американські мущини волітимуть женитись з „дипльомованими нареченими", чи із звичайними, що підготовлялись до подружжа приватно.

— **Модерний винахідчик.** Хто втомився читати про штукарства наших краєвих ошуканців — такі шабльонові і стереотипні! — нехай послухає свіжої історії одного париського інжиніра. Він заснував бюро, яке мало метою виробляти патенти на нові винаходи. У часописах при помочі оголошень шукав секретарів до свого бюра. Зголосилось сила осіб. Тому, що кожний секретар одержував добру плату і мав надію на добрі заробітки, мусів зложити йому як гарантію своєї чесности від 20.000 до 40.000 франків. Таких секретарів найшов він аж 178, зібравши від них... 4 міліони франків. Тому що всіх не міг помістити в бюрі, кожному з них давав працю „на місті", доручаючи щось розшукувати, відписувати та відрисовувати, що, річ ясна, не було потрібне нікому. Але згодом тих секретарів намножилось стільки, що й ви почали зустрічатись у його бюрі і правда вийшла наверх. У кишені арештованого винахідчика найдено... 15 франків!

— **Втомлені життям** дві львівські жінки скочили оногди з II. і III. поверха у самовбивчім намірі: одна 18-літня ученица семинарії Вихристівна, друга 58-літня жінка залізничого урядовця Станкевич. Обі стали каліками поламавши собі ноги і попоранившись.

— **Кінець поліґамії.** 4-го ц. м. вийшов у Константинополі урядовий декрет, який заборонює мужчинам мати більше як одну жінку і кидати жінку на підставі магомеданських законів, без розводового процесу. Подружне право в Туреччині опирається від нині на швайцарським цивільнім кодексі.

— **Світова хроніка.** У Феррарі в присутности представників уряду і визначних техніків зроблено спробу збудувати залізний міст довжиною 152 м. і вагою 100 тон на протязі 6 годин. Проєкт зообра...

чимало й то дуже цікаву сторінку Франкового життя. Недуга, яка виступила в останніх роках дуже гостро й дошкульно, не дозволила йому не то списати, але навіть хочби подиктувати спомини з важніших переживань з Іваном Франком.

Не менше тісно звязана особа Володимира Гнатюка з Криворівнею, у якій зїздилися підчас літніх ферій письменники з усіх земель України і де виринало чимало проєктів, які обговорювалися в тіснішому гурті, потім переводилися в життя. Криворівенські переживання такі цікаві, що заслугувалиб на окрему сторінку у взаєминах наших мистців слова. І знов Володимир Михайлович найкраще міг закріпити для майбутнього, що там творилося і про що память Він забрав із Собою в могилу. Хочби дехто й списав частину своїх криворівенських переживань, ніхто не в силі дати такої повної картини соняшного затишнього віддиху людей перетомлених духовою працею, як міг це був зробити покійний.

Не можу відложити пера, щоб не подати хоч би якої коротенької характеристики Володимира Гнатюка як людини.

За весь час його важкого життя я ніколи не чув, щоб він нарікав на дошкульні матеріяльні обставини. Хоч я й знав, як важко йому борикатися із життєвими трудноцями й нераз закидав у розмові, як він дає собі раду, він тільки поглядом очей і своєрідним викривленням уст давав відповідь; мовчанкою наказував увірвати розмову на цю тему.

Поза тим він в одно усміхнений, веселий — залюбки уживав сердечно-насмішливого тону відносно приятелів і знайомих — можна сказати належав до того дуже рідкого типу людей, які радість довкола сіють. Сам дуже товариський, болюче відчував те, що, прикований від ряду літ до ліжка, не може бути між людьми. Але веселою своєю товарискістю він заставляв усіх, з ким був знайомий, не минати його хати підчас приїзду до Львова. Всякий, хто вступав хоч би на хвилинку до хати Володимира Михайловича, напевно знав, що проведе час на дуже веселій розмові. Володимир Михайлович мав серед приятелів так добре зорганізовану розвідку, що знав про приїзд кожного свого знайомого до Львова. І коли задля навали справ не заходилося до його хати, він безоглядно при найближчій нагоді докоряв, як то його занедбують. Не помагало й те, що лікар в останньому часі забороняв йому приймати відвідини. В годинах, коли сподівалися відвідин лікаря, дружина Володимира Михайловича, пані Олена, мала за обовязок пильнувати його наближання й усувати гостя до другої кімнати, щоб не викинув його часом подратований лікар. Та стан здоровля Володимира Михайловича від кількох місяців був такий уже ясний, що й родина й знайомі ждали кожної хвилини катастрофи. Протягом останнього місяця я відвідав його двічи і за обома разами вперше може в житті Володимир Михайлович ані разу не посміхнувся. Це вже був знак, що він відчував повагу хвилі, яка неминуче наближається. Від останньої гостини я вже ждав кожнього дня часописної звістки про те, як ця гарна людина увільнилася від усіх життєвих прикростей.

У Коломиї, 7. жовтня 1926 р.

довгі роки зможе бути пописовим тереном для фахово освічених і досвідних кооперативних робітників. Тому то Галичина й Волинь не повинні поминати подєбрадську академію. Годиться при цій нагоді зазначити, що вписи до подєбрадської академії тривають до 15-го жовтня. Кожний студент, який не найшов іще пристановища в наміченій собою високій школі, повинен негайно зголоситися до подєбрадської академії.

Цього року наступить перший випуск абсольвентів Української Господарської Академії в Подєбрадах, і знову нова журба для керманичів академії і для самих абсольвентів. Вониж еміґранти, позбавлені батьківщини. Які перспективи перед ними? Де їм подітися, де найти пристановище, поле для праці й основу для істнування? Коли я про це говорив зі студентами, то справді жах збірав на саму думку про ті страшні перспективи для цвіту молодого покоління нашої інтеліґенції. Де вони думають найти пристановище? В Конго, в Камеруні й инших, менше або більше тропікальних, здебільшого кольоніяльних країнах — були відповіди. А Україна? Резиґнаційне заперечення головою. Чому? Там нас не пустять.

Там не пускають. Сумний це факт, але правдивий. Подєбрадські студенти, цеж недавні вояки української „контрреволюційної" армії, це ті, що боролися проти „диктатури пролетаріяту". Нераз зроджувалися у них надії на поворот на батьківщину, але в зустрічі з дійсністю все потахали. Радянський уряд, хоч революційний і пролетарський, дуже чуткий на такі „буржуазні пересуди", як льояльність і благонадійність, навіть подвійно чуткий, бо не лише у відношенні до держави, але й до пануючої комуністичної партії. А в нинішніх часах хіба багато треба, щоби докопатися до „неблагонадійности"? Одночас нотреба бути обєктивним і якраз з цеї вихідної точки слід ствердити, що між подєбрадською громадою є досить численні гуртки, які органічно не зносять нового (комуністичного) ладу на Україні. Зовсім природно, що яка-небудь думка про підчинення новому порядкові річей є їм чужа. Можемо дивуватися цьому не все оправданому перечуленню, але не можемо його не розуміти, а на всякий випадок не можемо з ним не рахуватися.

Та як-небудь маються справи, можна допускати, що з часом „попустять" із своєї завзятости одні і другі та що якась частина абсольвентів найдеться на Рад. Україні, де їх без сумніву потрібно. Але що буде з рештою? Чи „благословити" їх на дорогу в Конго чи в Камерун? При добрії волі якась частина абсольвентів подєбрадської академії моглаб найти пристановище на українських землях під Польщею, особливо на Волині. Та це — на жаль — не залежить від нас, лише від польських урядових чинників. А вони певно не згодяться на приплив нового, освіченого українського елєменту на територію, яку призначено на польонізаційний терен. Тому й не диво, що журба пригнічує керманичів подєбрадської академії, та що перспективи її абсольвентів окутані темрявою.

А що жде саму академію в моменті, як прийде кінець чеській гостинности, а він неминуче прийде?

Перед академією відкриваються теоретично чотири можливости: ліквідація, перенесення на Закарпатську Україну, трансльокація її на українську територію під Польщею або на Рад. Україну.

Розгляньмо коротенько всі ці можливости. Отже трансльокація на Рад. Україну в найближчих літах ледві чи є можлива, бож подєбрадська академія є пристановищем „контрреволюційного елєменту". Та колиб навіть ця перепона з часом відпала, то Рад. Україна має вже свої готові анальоґічні школи, хоч без сумніву не так поставлені, як подєбрадська академія. На всякий випадок — шлях, що веде на Рад. Україну, засіяний терням, і його не скоро можна буде прочистити.

Перенесення академії на Закарпатську Україну теж не є можливе — тим більше тепер, коли там розпочався здвоєний чехізаційний курс. А зрештою, колиб чехословацький уряд хотів був обдарувати Закарпаття хоч одною українською високою школою, то був би це зробив тоді, коли ще й не мріялося про чехізацію. Сьогодня ця справа — можна сміло сказати — не стоїть на порядку дня.

Найвідповіднішою розвязкою була би трансльокація академії на українську територію під Польщею, головно на Волинь. Тут маємо всі дані для розвитку і благодатнього впливу цеї високої школи під кожним оглядом. Українська територія під Польщею рівнається територіям багатьох держав, а не має досі ні одної української високої школи. Та територія є в першу чергу хліборобською країною з величезними природними скарбами. Вкінці українські землі під Польщею, а особливо північно-українські землі, є найбільше запущені. Двигнути їх господарсько — ось велике і почесне завдання. Та перепони трансльокації є тут може навіть більші, як деинде. А всеж таки ми не повинні опускати рук, а головно не повинні допустити до ліквідації академії, до змарнування її морального й матеріяльного добра, культурно наукового надбання, до розпорошення її інтелєктуальних, творчих сил. Нашим обовязком слідкувати за долею академії, утотожнити себе з її долею й недолею, та ніяким чином не допустити до того, щоби злочинно була засипана ця криниця знання.

Окутані темрявою є перспективи подєбрадської академії, та ми повинні ту темряву розсвітлити, звязуючи себе всеціло з цею станицею культури.

Ф. Ф.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

По смерти Володимира Гнатюка.

Телеграми і кондоленційні письма.

З приводу смерти Володимира Гнатюка наспіли до Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові і до родини Покійного численні телеграми з висловами жалю і кондоленційні письма.

Важніші з них наводимо:

ТЕЛЕГРАМИ:

Київ. Кабінет антропольоґії і етнольоґії імени Хведора Вовка висловлює Товариству та родині глибоке співчуття з приводу смерти Володимира Гнатюка, який поклав так багато самовідреченої праці на дослідження нашого народу.

Київ. Етнографічне Товариство в Київі висловлює свій великий жаль з приводу смерти Володимира Гнатюка, невтомного працівника на полі української етнографії, свого першого почесного члена.

Київ: Передайте рідні слова співчуття. Займіться похоронами. Приїду около 11. жовтня. — Студинський.

Ленінград. Академия Наук глубоко скорбит о кончине одного из старейших ее членов по отделению русского языка и словесности и выражает соболезнование Товариству. — Президент: Карпинский.

Прага. Іменем Українського Університету й Академічного Комітету для міжнародньої духової співпраці прошу приняти вислів глибокого спочування з причини смерти незабутнього дослідника нашого фольклору. — Колесса.

Ужгород. Шлемо співчуття і просимо зложити від нас вінець з написом: Т-во „Просвіта" в Ужгороді свому почесному членові. Просимо зложити кондоленцію родині і заступити нас на похоронi, бо приїхати нам фізично неможливо. — Просвіта.

Тернопіль. Перед домовиною одного з піонірів української науки клонять свої голови члени філії „Учительської Громади" в Тернополі.

Тернопіль. З приводу втрати незаступимого члена і секретаря глибоко відчуте співчуття шлють учителі дівочої гімназії в Тернополі.

Тернопіль. Щире співчуття з приводу втрати неоціненого робітника на полі рідної культури шле філія „Рідної Школи" в Тернополі.

Рогатин. З приводу великої утрати для української науки пересилає глибоке співчуття „Учительська Громада" в Рогатині.

Грималів. Усім серцем спочуваю Вашому горю й оплакую смерть Дорогого Володимира. — Михайло Мочульський.

Снятин. Ударений вісткою про смерть Вашого Дорогого Мужа, а нашого неоціненого жреця науки і провідника, пересилаю своє найглибше співчуття. — Марко Черемшина.

Кути. Глибоко діткнені невіджалуваною стратою, засилаємо вислови щирого співчуття. — Цьопа і Маріян Гардецькі.

КОНДОЛЕНЦІЙНІ ПИСЬМА:

Львів. Глибоко тронуті сумною вісткою про несподівану смерть бл. п. Воло-

Антін Крушельницький.

Поклін.

Памяти Володимира Гнатюка.

Памяти великого ідеаліста міг би я назвати свою згадку про людину, яка в свойому часі відограла дуже велику ролю в характері організатора наукового й письменського життя на Галицькій Землі, в останніх літах була вже тільки спомином великих днів творчости Івана Франка й проф. Михайла Грушевського на терені Наукового тов. ім. Шевченка та Української Видавничої Спілки і звязаного з ними „Літ.-Наук. Вістника" в першому його десятилітті.

Володимира Гнатюка затямив я ще із станиславівської гімназії, як молодший його товариш, але познайомилися ми тільки йно у Львові, коли я замешкав у нього враз із покійним Михайлом Крушельницьким у 1898 р.

У томуж 1898 р. пок. Володимир Михайлович (Гнатюк залюбки звертався до своїх знайомих на цей придніпрянський лад і любив, щоб його так кликати) отож кажу: у 1898 р. Гнатюк розвинув серед студентської молоді й поступового громадянства чималу акцію в справі 25-ліття письменської творчости Ів. Франка і можна сміло сказати, що майже вся праця звязана з ювілейним святом Франка, з „привітом" з нагоди ювілею й з виданням збірки „Мій Ізмараґд" обєднювалася коло особи пок. Володимира Михайловича.

У звязку з уладженням цього ювілею довелося покійному відчути, за яку то непопулярну під той час працю він узявся. Шкільна Рада перенесла його із львівської до самбірської гімназії.

Тоді то запропонував Гнатюкові проф. Грушевський, щоб він залишив урядову службу й перейшов до Наукового Тов. ім. Шевченка на працю в характері секретаря. Хоч матеріяльні умовини праці в Науковому Товаристві були дуже слабонькі навіть у порівнанні з початковою службою в ґімназії, Володимир Михайлович не надумувався ані хвилини. Зрезиґнував з учительської посади й звязав свою долю-недолю з Науковим Товариством ім. Т. Шевченка у Львові. „Недолю" — кажу, бо незабаром він запав на грудну недугу і все його дальше життя, звязане й узалежнене від безупинної наукової, редакторської й коректорської праці, (яка давала сяку-таку змогу прожитку йому й родині), минуло йому між столом при писанні й між ліжком при читанні, редагуванні, кореґуванні... Подивляти треба життєву енерґію цієї людини, яка ні на хвилину не з-лишала праці, хоч усе життя минуло їй на важкому змаганні з недугою. Це один з дуже небагатьох прикладів із нашого життя, чого може досягти людина силою своєї незломної волі.

Перехід на службу до Наукового Тов. ім. Шевченка, на становище його секретаря, зробив відразу Гнатюка центральною постаттю в цьому огнищі так дуже оживленого в 1900-их рр. наукового й письменського руху. В Товаристві пок. Володимир Михайлович побіч секретарських чинностей і звязаної з ними дуже широкої організаторської переписки, взяв майже виключно на свої плечі один відділ праці: Етнографічний Збірник (у немалій мірі Етнольоґічні матеріяли). Треба подивляти, скільки завзяття він вложив у справу придбання фолькльорних матеріялів, як він віддиху не давав людям, про котрих знав, що вони можуть записати з уст народа дещо цікавого для нього. І не тільки цікавого під дану хвилю. Володимир Михайлович обхоплював своїм оком усі потреби й можливости нашої вітки української нації на цьому полі. Само перечислення назвищ людей, з якими він стояв у переписці з приводу збирання фолькльорних матеріялів, вказалоб, яку широку акцію він вмів розвинути. І не тільки серед Галичан. Надруковані в його збірному виданні б а й о к записи Тарасевського вказують, які цінности вмів придбати для науки Гнатюк. І звертався Володимир Михайлович не тільки до людей освічених (студентів університету, учителів, священиків то що), людей, які живуть серед народа, — ні, він звертався й просто до джерела, запрохуючи й заохочуючи до праці та повчаючи як працювати й селян (з яких Петро Шекерик-Доників дає нам прегарні малюнки народнього побуту з Гуцульщини, надруковані в Етнографічнім Збірнику й Етнольоґічних матеріялах).

Не меншу працю — зновже організаторську, редакторську й коректорську — цю останню неменш важну в добі, коли галицьку паламарщину заступала в нас загальноукраїнська письменська мова, введена Франком, Грушевським і Гнатюком у виданнях Наук. Тов. ім. Шевченка, у „Літ.-Наук. Вістнику" й у Видавничій Спілці, — розвинув Володимир Михайлович у цих двох останніх видавництвах.

Письменником Гнатюк не був, але як відчував красу, нехай вистане для прикладу одно: відому чудову річ „Синю книжечку" В. Стефаника хто зна чи не найбільше він саме спопуляризував, відчитуючи з неї цілі оповідання всякому, хто навинувся йому у Львові під руки. Правда: Стефаник сам про себе говорить. Алеж не треба й того забувати, яке відношення нашого громадянства до творів мистецтва! І Стефаникова „Синя книжечка" могла чимало часу пролежати на книгарській полиці, колиб не розкривали на неї очей громаді Гнатюк і ті, кого він усвідомив.

Поява всіх писань таких мистців слова, як Стефаник і Коцюбинський, у Видавничій Спілці, коли невиключна, то дуже визначна частина заслуги покійника. Вистане прочитати переписку Михайла Коцюбинського з Гнатюком, дрібоньку частинку переписки цього останнього з ріжними творцями рідного слова, щоб зрозуміти, яка заслуга Володимира Михайловича для розвитку „Літ.-Наук. Вістника", для Видавничої Спілки, для українського письменства взагалі. (Що правда, велика частина переписки Гнатюка пропала в „Академічному Домі" в перших роках війни, але листи Гнатюка може й заховалися в ріжних людей. Приятелі покійного повинніб занятися зібранням цих листів в архіві Наук. Тов. ім. Шевченка, а Наукове Товариство повинноб подбати про видання переписки одного з найдіяльніших своїх членів!).

Годі мені в короткій посмертній згадці обхопити всю велич праці цієї неутомної людини. Я віддаю під першим враженням про його смерть поклін памяти свого приятеля. Володимир Гнатюк — людина на полі науки й письменства тої міри, що оглядові його життя требаб присвятити поважну студію.

Його особа між иншим дуже тісно звязана з життям і працею Івана Франка. На жаль, покійник зійшов у могилу забравши із собою